

Stora rovdjur i Örebro län

Foto: lodjur: Glenn Mattsing, björn: Conny Lundström, varg och kungsörn: Roine Magnusson

Länsstyrelsen
Örebro län

Publ.nr 2006:45

Foto: Kjell Store, Länsstyrelsen i Örebro län

Riksdagen har bestämt att de stora rovdjuren björn, järv, lo, varg och kungsörn ska finnas i så stora antal att de långsiktigt finns kvar i den svenska naturen. Rovdjuren ska också få komma tillbaka till sina tidigare utbredningsområden. Frågan är inte längre om rovdjuren ska få finnas, utan var och i vilka antal. En annan viktig fråga är hur vi människor ska kunna leva tillsammans med rovdjuren.

Med den här broschyren vill vi på Länsstyrelsen i Örebro län ge dig information om rovdjursläget i länet samt en sammanfattning av den förvaltningsplan vi har för hur de stora rovdjuren ska leva tillsammans med människor och tamdjur.

Mer information om rovdjuren hittar du på Länsstyrelsen i Örebro läns webbplats, www.t.lst.se under ämnesområdet Jakt. Där kan du även rapportera in dina rovdjursobservationer.

Foto: JP Lahall

Foto: Conny Lundström

Foto: Glenn Mattsing

Foto: Conny Lundström

År 2001 tog regeringen beslutet om en sammanhållen rovdjurspolitik. Det bestämdes då att landets länsstyrelser skulle få ett ökat ansvar för rovdjuren.

Rovdjursförvaltningen i Sverige och Örebro län

Naturvårdsverket har det nationella övergripande ansvaret för rovdjuren medan länsstyrelserna arbetar på en regional nivå.

I länsstyrelsernas uppdrag ingår bland annat att övervaka och kartlägga stammarna av rovdjuren, men också att utarbeta regionala förvaltningsplaner. Syftet med planerna är att underlätta och tydliggöra bevarandet och förvaltningen av

rovdjuren. Förvaltningsplanen är ett ”levande dokument” som kommer att förändras i takt med rovdjursstammarna, rovdjurspolitiken och samhället.

Om du har synpunkter på förvaltningsplanen för Örebro län eller på rovdjur i allmänhet, får du gärna höra av dig till oss!

Förvaltningsplanen tar upp förutsättningar för rovdjurens utbredning och antal i länet och de konflikter som kan tänkas uppstå.

Planen kan du ladda ner från Länsstyrelsen webbplats, www.t.lst.se eller beställa på telefon 019-19 30 00.

Förvaltningsplanen

Förvaltningsplanen beskriver Länsstyrelsens arbete med inventering, skador och förebyggande av skador på tamdjur, åtgärder mot grova jaktbrott, skydds jakt, forskningsbehov och information till allmänhet och berörda.

Vi på Länsstyrelsen har tagit fram planen

tillsammans med en regional rovdjursgrupp. I rovdjursgruppen sitter representanter från olika myndigheter och intresseorganisationer. Rovdjursgruppen ger råd till Länsstyrelsen och arbetar för att olika synvinklar och frågor om förvaltningen av rovdjuren diskuteras innan beslut tas.

Regeringen har satt upp mål om hur många rovdjur det ska finnas i hela Sverige. Målen har sedan fördelats mellan landets länsstyrelser.

Rovdjurens antal

Rovdjurens antal räknas och uppskattas i antal föryngringar. Med en föryngring menas att en hona av varg, lodjur, järv eller björn har fött ungar. Kungsörnarnas antal räknas däremot i häckande par.

Målen för rovdjurens antal anges antingen som ”miniminivå” eller ”etappmål”.

Med miniminivå menas det minsta antalet föryngringar som bör finnas för att man ska kunna bevara djurarten på lång sikt. Miniminivån anger alltså inte det önskvärda antalet föryngringar.

Foto: JP Lahall

Miniminivåer har satts för björn, lodjur och kungsörn på riksnivå.

Etappmål sätts för arter som har en osäker framtid. Etappmålet är till skillnad från miniminivån endast ett delmål. När etappmålet uppnåtts, bör en ny bedömning göras mot ett nytt mål där rovdjurens framtid är säker. Innan etappmålet är uppnått bör skydds jakt endast tillåtas i en mycket begränsad omfattning. På riksnivå har etappmål satts för varg och järv.

Länsstyrelsen i Örebro läns mål och åtgärder

Rovdjurens antal

Utvecklingen av rovdjursstammarna ska följas med inventeringar och kvalitetssäkring av allmänhetens observationer. Länsstyrelsens fältpersonal är utbildade spårare och kan göra kunniga bedömningar, så kallade ”kvalitetssäkringar” av observationerna.

Rovdjurens utbredning

I vårt län finns en rik variation av naturtyper och stora skogsområden, miljöer som passar de stora rovdjuren. Därför kan nyetableringar av varg, lodjur, björn och kungsörn förväntas i länet. Vårt mål är att nyetableringar av rovdjur ska ske samtidigt med skadeförebyggande åtgärder och information.

Information

Vi ser det som en viktig uppgift att informera allmänheten om rovdjur i länet. Alla berörda ska få löpande information om rovdjuren och förvaltningen av dem. Informationen ska nå ut genom

den regionala rovdjursgruppen, länsstämmor, Länsstyrelsens hemsida, informationsmaterial med mera.

Förebyggande arbete

Vår målsättning är att rovdjursangreppen på tamdjur som får och hund ska minska. För att uppnå detta kommer vi att ha en generös inställning till bidrag för förebyggande åtgärder. Bidragen till förebyggande åtgärder och utvecklingen av åtgärder ska öka de kommande åren. Åtgärder som har visat sig vara effektiva mot rovdjursangrepp och som Länsstyrelsen arbetar med är bland annat rovdjursstängsel och vargtelefonen.

Ersättning för skador

Genom förebyggande åtgärder ska skadenivån hållas nere. Om angrepp ändå sker ska skadorna besiktigas direkt av Länsstyrelsens besiktningsmän. Ärendena ska hanteras så att utbetalning av ersättning för rovdjurskadorna sker snabbt.

Illegal jakt

Forskarna uppskattar att ca 10-40% av rovdjuren i Sverige dödas illegalt. Detta försvårar förvaltningen och vår ambition är att den illegala jakten ska upphöra helt. Grundförutsättningen för detta är att människors acceptans för rovdjuren ökar. Ett steg i rätt riktning kan vara ett ärligt informationsflöde mellan olika parter. Vår fältpersonal utbildas så att de kan bistå polisens arbete mot grova jaktbrott.

Rovdjurens skygghet

Det är viktigt att rovdjuren fortsätter att vara skygga för människor. Vi kommer att uppmuntra utvecklandet av skrämselemetoder och informera om hur man bör uppträda vid rovdjursmöten. Som en sista utväg kan beviljande av skydds jakt bli en åtgärd för att bli av med avvikande, närgångna rovdjur.

Skydds jakt

Länsstyrelsen kan bevilja skydds jakt för att hantera enstaka lodjur som gör skada. Vi kommer att arbeta för ökade möjligheter till egna beslut om skydds jakt på varg och andra rovdjur, när de nationella målen är nådda. Innan skydds jaktbeslut kan tas måste vi planera och upprätta kriterier för skydds jakten.

Varg

Vargen i Sverige

Vargen var ytterst nära att utrotas ur vårt land. 1980 fanns mindre än tio vargar kvar. Under de senaste 25 åren har vargen långsamt kommit tillbaka. År 2005 konstaterades 13 föryngringar i Sverige, vilket motsvarar cirka 110-120 vargar. Eftersom vargstammen i Sverige har sitt ursprung i så få individer är släktskapet och inaveln mellan vargarna stor. På grund av stammens lilla storlek och genetiska situation är vargen listad som akut hotad och strängt skyddad. I dag finns det därför endast små möjligheter till förvaltningsåtgärder som till exempel skyddsjakt.

Vargen i länet

Efter en längre tids frånvaro har vi sedan i mitten av 1990-talet varg i Örebro län. Sedan år 2000 har det fötts valpar årligen i något av vargreviren. Under vinterns spårningar 2005/2006

kunde vi konstatera att valpar fötts i tre av de fyra nuvarande vargreviren som berör vårt län. Vargarna finns i revir som kallas Uttersberg, Ulriksberg, Kilsbergen och Hasselfors. Under sommaren 2006 kan det för första gången ha fötts valpar i alla fyra reviren. Förutom vargreviren fanns vintern 2005/2006 två ensamma stationära vargar vid Loka-Karlskoga och Nittälven. Våren 2006 fanns cirka 25 vuxna vargar i länet.

Vargstammen i länet ska årligen kartläggas med antalet familjegrunder, revirmarkerande par och stationära vargar. Detta ska göras med kontinuerlig övervakning, områdesinventeringar och kvalitetssäkring av allmänhetens observationer.

Etappmålet om två till tre föryngringar har ansetts som rimligt utifrån det tillgängliga utrymmet för varg, hur vargarna påverkar viltstammarna och hur det nationella etappmålet ska fördelas mellan länen. Målet är också satt efter allmänhetens tolerans för varg och risken för skador på tamdjur. På länsstyrelsens webbplats finns en aktuell karta över vargreviren i länet.

Foto: Glenn Mattsling

Riksdagens mål: Etappmål om 20 årliga föryngringar (ca 200 djur).

Länsstyrelsens mål: Etappmål om 2-3 årliga föryngringar.

Lodjur

Lodjuret i Sverige

Lodjurens utbredning och antal har varierat kraftigt. Från att ha varit allmän under 1800-talets senare hälft, jagades lostammen så hårt att endast ett fåtal djur fanns kvar i norra Sverige på 1920-talet. År 1928 fridlystes lodjuren för första gången och stammen började sakta återhämta sig. Allmän jakt återinfördes 1943 och lostammen minskade på nytt. Efter nya fridlysningar 1986 och 1991 har stammen återhämtat sig. Lodjursstammen har också expanderat söderut och den högsta tätheten finns nu i de mellersta delarna av landet. Vid 2006 års vinterinventering konstaterades 256 föryngringar av lodjur, vilket motsvarar cirka 1 400 djur i landet.

Lodjuret i länet

Lodjursstammen i länet ökade kraftigt i början av 1990-talet. När lodjurets favoritbyte rådjuret minskade mot år 2000, kunde en efterföljande minskning ses i lodjursstammen. Under större delen av 2000-talet har länet haft runt tio föryngringar årligen, vilket motsvarar ca 50-60 djur.

Lodjursföryngringar har konstaterats i stort sett över hela länet, men flest återfinns i länets norra delar. Under hela perioden har en gradvis spridning söderut kunnat märkas. Under vinterns inventering 2005/2006 kunde vi konstatera minst 12, men möjligtvis 15 föryngringar. Detta betyder att 2006 års lodjursstam är på cirka 65-80 djur.

Foto: Glenn Mattsing

Lodjursstammen i länet ska årligen kartläggas med antalet familjegrupper. Detta ska göras med kontinuerlig övervakning och med områdesinventeringar vartannat år tillsammans med Jägareförbundet. Allmänhetens observationer ska kvalitetssäkras.

Målet om cirka tio föryngringar har ansetts som rimligt utifrån skador på tamdjur, det tillgängliga utrymmet för lodjur och hur lodjuren påverkar viltstammarna. Vi anser också att miniminivån bör kompletteras med en nivå som anger den troliga toleransnivån för lodjuren.

Tills vidare sätts den nivån vid 12 föryngringar. Målet på 10-12 föryngringar kommer därför att gälla på längre sikt, tills nya förhållanden visar att målen behöver ändras.

Riksdagens mål: Miniminivå om 300 årliga föryngringar (cirka 1500 djur).

Länsstyrelsens mål: Miniminivå om 8-12 årliga föryngringar.

Björn

Björnen i Sverige

Ursprungligen fanns björnen i hela Sverige, utom på Gotland. Efter många år av förföljelse fredades björnen 1913. År 1930 fanns endast cirka 130 björnar kvar i isolerade stammar i norra Sverige. Stammen återhämtade sig och 1943 kunde jakt återigen tillåtas i norra Sverige.

Under de senaste 60 åren har björnstammen fortsatt att växa och idag uppskattar forskarna

att det finns mellan 2 350 och 2 900 björnar i Sverige. Björnstammen är koncentrerad till fyra kärnområden, men stammen fortsätter att sprida sig till sina ursprungliga marker.

Björnen i länet

I Närke och Västmanland sköts de sista björnarna år 1830-1855. Det finns inga kända föröngningar av björn i länet under senare år, trots att björn ses regelbundet. Det finns inte heller några bekräftade observationer av övervintrande björnar. De björnar som ses i länet är oftast unga hannar på vandring. I allmänhet vänder dessa av norrut igen när inga honor hittas. Flest observationer av björn görs i de nordliga delarna av länet.

Björnstammen ska följas och kartläggas genom kvalitetssäkring av allmänhetens observationer. Etableringar av eventuella björnar ska mötas med skadeförebyggande åtgärder som stängsel kring tamdjur och bisamhällen, säker sophantering, korrekt hantering av slaktavfall och information om björnars vanor och beteenden.

Riksdagens mål

Miniminivå om 100 årliga föröngningar (cirka 1000 djur).

Länsstyrelsens mål

Att tillåta fri etablering av eventuella björnar.

Foto: Conny Lundström

Kungsörn

Kungsörnen i Sverige

Trenden för kungsörnsstammens utveckling under de senaste årtiondena är svårbedömd. På några håll i landet verkar stammen ha ökat, men samtidigt har den uppvisat en negativ trend i fjällen. Det finns uppskattningsvis 700 kungsörnsrevir i landet. Under 2005 konstaterades minst 403 häckande par. Flest kungsörnar finns i Norrlands inland och på Gotland.

Kungsörnen i länet

Det finns knapphändig information om tidigare förekomster av kungsörn i länet. Inga häckningar har heller konstaterats på senare år. Kungsörn ses dock regelbundet i länet och då främst under vinter och vår. Artdatabankens rapporterings-system för fåglar, ”Svalan”, visar att det görs cirka 60-90 observationer av kungsörn årligen i länet. I de flesta fall rör det sig om ungfåglar som flyttar till och från sina vinterkvarter.

Kungsörnsstammen ska följas och kartläggas genom årliga inventeringar och kvalitetssäkring av allmänhetens observationer.

Riksdagens mål

Minimnivå om 600 häckande par.

Länsstyrelsens mål

Att tillåta fri etablering av eventuella kungsörnsäckningar.

Länsstyrelsen
Örebro län

www.t.lst.se

Besöksadress: Stortorget 22

Postadress: 701 86 Örebro

Telefon: 019-19 30 00

E-post: lansstyrelsen@t.lst.se